

Deze twee grassen nu geven in hoofdzaak den geur aan het hooi. Wij hopen door het schrijven van dit stukje sommigen opgewekt te hebben, deze twee geurmakers eens op te zoeken en te bekijken. Misschien gaan enkelen wat verder en bestudeeren ook andere grassoorten, van welke studie ze geen berouw zullen hebben. Want nog veel te weinig menschen weten, wat een beauties er onder de gramineeën te vinden zijn, even mooi als de fraaiste bloemen en heerlijk stijlvol opgebouwd. Wie deze eens in handen heeft gehad zal zich den tijd, besteed aan het moeitevol uitpluizen van kleine bloempakjes, nooit beklagen, doch integendeel altijd weer met verlangen uitzien naar den bloeitijd der grassen.

Amsterdam.

L. DORSMAN Cz.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

»Die grösstmögliche Annäherung des menschlichen Geistes an die Gegenstände der Natur müssen wir erreichen, und wir sollten uns mit die Erscheinungen der Natur in Harmonie setzen.«

Prof. MAGNUS.

Wanneer een Biologisch boekwerk van niet al te grooten omvang werkelijk superieur zal zijn, dan moet er van een onderdeel van het vak slechts in zoo'n werk sprake zijn, want het is gegeven de onuitputtelijke rijkdom der

natuur tot in de kleinste onderdeelen toe, gewoonweg ondoenlijk om anders een werk te verkrijgen dat voor den natuurhistoricus werkelijke waarde bezit.

Als men de vele populair-wetenschappelijke boeken doorkijkt, die zich noemen »British Birds«, »Deutschland's Vögel«, »Tiere der Heimat«, etc. etc., dan ziet men vaak zelfs nog dat slechts enkele species in zoo'n *systematisch-bedoeld* werk behandeld zijn en héél enkele met meer of minder succes afgebeeld, terwijl andere slechts even worden aangestipt en vele worden doodgezwegen. Dan vraagt men zich af waarom de schrijver toch eigenlijk dit boek uitgaf. Welk nut heeft het dan voor lezers van welken kring ook! Zéér eigenaardig staat dan dikwijls in de voorrede te lezen, dat de schrijver de »voornaamste« (!) vormen slechts heeft behandeld, net alsof elke soort niet even »voornaam« is tegenover de natuur, en elke variatie niet even interessant en merkwaardig, elk verschijnsel niet even frappant. Aan deze manier van onzuivere natuurbeschouwing is het te wijten, dat vele natuurverschijnselen en vormen van planten, dieren en delfstoffen óf totaal onbekend blijven bij het belangstellend publiek óf zeer zelden bestudeerd zijn; zoo zal zoo'n ornithologisch werk lang en breed uitweiden over de geelgors, en de ortolaan, maar zwijgen over de cirlegors; er wordt van dezen laatsten vogel hoogstens gezegd dat hij veel op geelgors gelijkt (wat alleen door totale leeken

gezegd kan worden) maar veel minder algemeen voorkomt; zoo zal een mammalogisch werk een boekdeel vullen over het hert, maar een paar regels slechts schrijven over een spitsmuisje; een botanisch werk lang en breed uitweiden over de bestuiving van een viooltje, maar zeer woordkarig zijn over het hongerbloempje of over een grassoort of biesvorm. Dit zijn allemaal gevolgen van weinige objectiviteit bij de biologische studie en van te dogmatische aanleg van den schrijver; »hij« zal even uitmaken wát hoofdvormen zijn en wát bijvormen, en hij verklaart daardoor de natuur anthropocentrisch maar niet universeel, en *dus* is zijn leiding onbetrouwbaar, en *naast* het materiaal; net eender als vele systematici van tegenwoordig die bij Linnaeus zweren inplaats van bij de natuur, en die de species die door Linnaeus beschreven is »species typica«!! noemen en als hoofdvormen beschouwen! Dat dit geen *natuurkijk* geeft zal ieder vrijdenkend mensch inzien; het geeft slechts »Linnaeus-kijk«.

Maar een boek hoeft nog niet alleen één *onderdeel* van het vak te behandelen, het kan ook één *richting* van studie speciaal en uitputtend behandelen, of één *gedachte* totaal uitwerken, of zich *slechts* wijden aan *algemeene* gezichtspunten over de natuur, en daardoor superieur zijn Zoo kan het ook ten slotte de *platen* tot het onderwerp maken, en superieur plaatwerk worden, met enkele toelichtende opmerkingen. Verkeerd is het weer om dan toch ook nog wat van den tekst te willen maken; beide deelen lijden er dan door.

Van pas uitgekomen boeken zal ik eenige voorbeelden noemen.

Egyptian Birds, painted and described by *Charles Whymper* is als plaatwerk te beschouwen. Het geeft echter lang niet alle Egyptische vogels maar slechts 51 gekleurde platen, benevens korte gesprekjes en aantekeningen en een lijst van alle Egyptische vogels. Maar het groote tekort wordt den schrijver hier gaarne vergeven door de nooit volprezen illustraties. Whymper is een dierenschilder die in opvatting en uitwerking zeer nauw verwant is met Thornburn, van wien ik laatst sprak. De illustraties die hij hier geeft, zijn om zoo te zeggen volmaakt, en het is met zoo'n zorg uitgegeven en het procédé is zoo gelukkig (net eender, en ook bij den zelfden uitgever als het in 1907 bij Black te Londen verschenen werk *Birds of Britain by Lewis Bonhote*, met 100 gekleurde platen naar de platen van Keulemans uit Dresser, waarover ik vroeger al eens sprak). Maar bovendien zijn de Egyptische landschappen die Whymper er bij geeft naar lokale studies, zoo prachtig van atmosfeer en tinten, dat niet ten onrechte een zoölogisch blad schreef dat er zelden mooiere illustraties over Egypte verschenen zijn. Het boek kost f 14.

Een *standaardwerk* over »*Tierbau und Tierleben*« in ihrem Zusammenhang betrachtet, kwam uit bij Teubner in Leipzig, van de hand van *Hesse und Doflein*. Dit is nu in bovenbesproken beteekenis een superieur werk waardoor een lijn loopt, en waarbij het onderwerp zoo veel mogelijk uitgeput wordt. Hier is niets te bespeuren van het hinken op twee gedachten. Het zijn 2 deelen van 1600 blz. samen, 900 afb. en 35 platen. Band I behandelt het dier als zelfstandig organisme. Band II als deel van het natuurgeheel. De twee deelen samen 40 Mark. Dit is een echt *natuurhistorisch* boek en geen »mensenboek over de natuur« (!). De afbeeldingen zijn slechts aantrekkelijke en goede verduidelijkingen en verlevendigen van het geschreven woord, zoodat men geen oogenblik denken zal dat het ook als plaatwerk bedoeld werd. Lezers van het alleraardigste weekblad »*Die Gefiederte Welt*« von *Karl Neunzig* (de bekende vogelschilder en ornitholoog, die ons elke week in zijn blad verrast met 2 meesterlijke teekeningen ¹⁾) van besproken vogels en om 't kwartaal met een zeer mooie gekleurde plaat, en laatst, heel onverwachts, met een gekleurde folio-plaat van 40 uitheemsche kooivogels, die apart te bekomen is bij Creutz'sche Verlagsbuchhandlung te Magdeburg) hebben reeds een klein overgenomen stukje uit dit werk kunnen lezen in het nummer van 19 Mei.

Het bekende boek van Prof. *Karl Groos*, »*Die Spiele der Tiere*«, waarvan laatst een 2de druk uitkwam, werd gevolgd door: »*Der Lebenswerth des Spiels*« van denzelfden schrijver. Prijs 60 Pf. In 1898 verscheen van hem »*Die Spiele der Menschen*«. Alle drie geschriften zijn vooral buitengewoon interessant voor filosofisch aangelegde natuurvorschers. Ik zou ze gaarne in ieders handen zien.

Een uitvoerig boek verscheen over de *Kea*, de nestor-papegaai, die tegenwoordig schapen vermoordt. Ik las het met groote belangstelling. Het heet: *The Kea, a New Zealand Problem, by Marriner*, London 1909; met vele photo's voorzien levert het een compleete studie over dit onderwerp. *Dr. K. Lampert*, de schrijver van het mooie werk »*Das Leben der Binnen-gewässer*«, schreef: *Bilder aus dem Käferleben*, 1,40 M. Geïllustreerd. Mooie lectuur.

Van den winter kwam een aardig 80 cents deeltje (editie als van Gowans's Nature books) uit van de *Glycerupka univ. Bokhandel te Lund* over den dierenschilder *Bruno Liljefors* met 60 reproducties naar zijn bekende schilderijen.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

¹⁾ Doch goedkoop en dus slecht gereproduceerd.